THE DAILY HEBREW JOURNAL

H. Winberg, Pres. & Gen. Mgr.
The Only Daily Jewish Newspaper in the Province of Ontario
PUBLISHED BY
— CANADIAN JEWISH PUBLISHING CO., LTD. —
251 - 253 Queen Street West — Telephone Adelaide 3967
Subscriptton Rates — $5.00 Per Year
Single Copy — 2 Cents

Entered as Second Class Mail Matter at C.P.O. Toronto Ontario
January 22nd. 1913

דער טעות פון די ציוניסטישע פיהרער

א זיעג אויף אלע לייניען, דאס איז לעצטענס פארגעקומען אין דעם ציוניזם. קען מען זיך זיינשען א גרעסערען ערפאלג, ווי א צייט, ווען קיין געגנער זענען במעט ניטא, און אלע הייז די ציניקער, אנערקענען פאר ריכטיג די ציוניסטישע אמת'ן.

וואלט מען ווען עס איז, אפילו מיט א יאהר פריהער, געקענט גלייבען, אז די "אמעריקען דזשואיש קאמיטע" זאל ארויסקומען סימפאטיש צום ציוניזם, אין דאך איז עס היינט א פאקט. ווי בלייך זייער אנגע־נומענע רעזאלוציע זאל ניט זיין, איז זי דאך א גרויסער זיג פאר'ן ציוניסטישען געדאנק. דיעזע מענשען האבען דאך שטענדיג אבגעלאכט פון יעדען אידישען נאציאנאלען געפיהל, און יעצט ערקלערען זיי אין זייער לעצטער רעזאלוציע, אז זיי האבען די פולסטע סימפאטיע פאר די, וועל־כע בענקען נאך א היים אין דעם הייליגען לאנד. א בענקשאפט אין האפ־נונג, וואס איז געצערטעלט געווארען פאר פיעלע יאהרהונדערטער.

א בעדייטענדען זיעג האט אלזא דער ציוניזם אנגעהאלטען, א נצחון אויף אלע לייניען, און דאך איז יעצט דער ציוניזם אין געפאהר, און געשטעלט אין געפאהר ווערט ער פון קיינע אנדערע, ווי פון זיינע איבער־געגעבענסטע פיהרער.

מען וויל אין ציוניזם און אין די ציוניסטישע רייהען אריינשלעפען זאכען און קריגערייען, וועלכע האבען מיט'ן ציוניזם ניט צו טהון, און וועלכע דער אפיציעלער ציוניזם טאר דאס קיינמאהל ניט ערלויבען אין ניט צולאזען.

מיר מיינען דערמיט, ניט קיין אנדער זאך, ווי דער קאמף פון די אפיציעלע ציוניסטישע פיהרער געגען דער אידישער שפראך, געגען דער שפראך, וועלכע איז ליעב און טייער דריי פערטיל פון אונזער פאלק.

גלייך נאך דער ענגלישער דעקלעראציע, איז געקומען די אטאקע אויף אידיש, אין געשטאלט פון דער אפיציעלער ציוניסטישער פראקלא־מאציע וועלכע עס האבען ארויסגעלאזען די לאנדאנער ציוניסטישע פיהרער.

שפעטער איז געקומען די אטאקע אויף אונזער מוטער - שפראך מצד די אמעריקאנער ציוניסטישע פיהרער, וועלכע, האבען ניט געהאט קיין אנדער וועג ווי אזוי צו רעכטפערטיגען דעם געפלאנטען העברייאישען אי־ניווערזיטעט, סיידען א בריקע צו טהון דער אידישער שפראך מיט'ן פאר־וואורף פון א פערדייטשטען זשארגאן.

און יעצט קומט, דער חשובער ציוניסט און פיהרער דר. שמריהו לעווין, און אויך ער הייבט אויף א שטיין געגען זיין מוטער - שפראך, גע־גען יענער שפראך, וועלכע ווערט דורך איהם א ביקעט פון שעהנע בלומען, סיי ווען ער בענוצט זיך מיטאיהר אראטאריש, און סיי שריפטליך.

אז אויך ער, זאל זיין איינער פון די, וועלכער זאל פערמשפט'ן די אידישע שפראך צו סקילה, און זיין איינער פון די, וועלכע הייבען אויף א שטיין געגען איהר, דאס האט מען ניט ערוואַרט. האט דאך דר. שמריהו לעווין אלע מאהל געטענה'ט, אז מען זאל ניט ארויסלעפען די שפראכען - פראגע אינ'ם ציוניזם, ווייל מען דארף זיך בעשעפטיגען מיט וויכטיגערע זאכען.

געוועזען איז עס אויפ'ן יעהרליכען צוזאמענפאהר פון דער הסתדרות עברית, וועלכער איז די וואך געהאלטען געווארען אין נייארק, און ביי דיעזען צוזאמענפאהר, האט דער פרעזידענט פון דער "הסתדרות" דר. שמריהו לעווין צווישען אנדערעס געזאגט:

"די יוניסטען העברייער האבען א צוויי־פאכע אויפגאבע. פון איין זייט צו העלפען, אז עס זאל געשאפען ווערען א אידישע היים אין ארץ ישראל און פון דער אנדערער זייט, אז דער אידישזם זאל ניט קאליע מאכען די ארבייט וואס איז געטאן געווארען ביז אהער און ניט טויטען די נשמה פון אידישען רענעסאנס.

אין דער לעצטער צייט, זיינען א סך מענשען געקומען צום ציו־ניזם. עס וועט אבער זיין א טעות צו דענקען, אז זיי האבען זיך דער־נעהענטערט צו איהם. זיי זיינען ניכער געקומען כדי צו פערפיהרען די ציוניסטען און זיי צוציהען צו זייערע איינענע אנזיכטען, זיי ווילען רויבען די קדושה פון ציוניזם און מאכען דאס אידישע לעבען וואכענדיג.

די אידעישיסטען זיינען גלות - מענשען מיט גלות - השגות, און מען דארף זיי בעקעמפען, קעמפען מיט יענע גלות־נשמות אין דער אי־רישער פרעסע איז קיין פלאן ניט, ווייל די היגע אידישע פערסע בע־קעמפט די אידישע קולטור, עס איז דערפאר פאראן נאר איין וועג, ווי אזוי צו בעקעמפען דעם שעדליכען שטראם אין דער איז דורך שא־פען א העברייאישע ליטעראטור, דורך ערציהען גוטע העברעאישע לעה־רער און דורך ספעציעלע קורסען פאר דערוואקסענע".

אויך דר. שמריהו לעווין ערקלערט קריעג דער אידישער שפראך, און דאס איז א זאך, וואס דארף שטארק בעדויערט ווערען.

אבער דאס איז ניט אלעס, ווייל מעהר בעדויערט דארף ווערען דער פאל, וואס דער ציוניזם ווערט אלץ מעהר אריינגעשלעפט אינ'ם קאמף געגען דעם אידישזם, און דא שטעקט די געפאהר.

כל זמן ציוניזם איז געווען א טרוים, און דער ציוניסטישער גע־דאנק האט ווייטער פון דער פארטיי ניט געקענט גרייכען, איז נאך דער שאדען ניט געווען אזוי גרויס, וואס די ציוניסטישע ארגאניזאציע האט זיך פערוואנדעלט אין א תחית השפה ארגאניזאציע, אנשטאט אין א פא־ליטישער פארטיי. יעצט אבער ווען ציוניזם און ארץ ישראל זענען מעהר ניט קיין חלום, ווען די ציוניסטישע פארטיי האלט ביי ווערען א פאלקס בע־וועגונג, יעצט זאל מען קומען, און מען זאל עס וועלען פערוואנדלען אין א "שפה" ארגאניזאציע, איז ניט נאר אינטאקטיש, נאר פשוט א שטערונג צו דער ארבייט, ווייל דער ציוניזם פאדערט יעצט אלעמענס ענערגיע, פון דעם העברייאיסט ווי פון דעם אידישזם. פון דעם אידישען קאפיטאל, ווי פון דער אידישער ארבייט.

דעם קאמף צווישען דעם אידישזם און דעם העברייאיזם, קען מען מעהר ניט דערשטיקען, ער וועט אנגעהן אזוי לאנג, ביז וואנען איינס אדער דאס צווייטע וועט זיעגען, אבער ער טאר ניט אנגעהן אין די ציו־ניסטישע רייהען, און אז ער זאל דארטען ניט פארקומען, דאס וועדעט זיך פיעל פון די רייד אין טהאטעקפון די ציוניסטישע פיהרער.

אידישער הומאר אין מלחמה

פון א. קאדאק.

אין דער מאדערנער ליטעראטור האט בלויז איינער געזעהען געלעבטער אין מלחמה - דער רוסישער שריפט־שטעלער אנדרעיעו.

אבער זיין געלעבטער דאס „רויטע געלעבטער" איז ערשט דער העכסטער אויסדרוק פון טראגעדיע, דאס איז א ווערק פון שרעק און משוגעת, בלוט און טרעהרען.

אנדרעיעוו האט אויסגעדריקט דעם בע גריעף אין געפיהלען פון ציוויליזירטען מענש אין מלחמה פאר איהם איז די מלחמה שטענדיג א טראגעדיע. דאס שלאכטפעלד און עמק הבכא, וואונדען און קברים יעדער וועג פערזייט מיט הרוגים, יעדער קאנאן אן עמק המות.

דער בעגריעף פון סאלדאט אין מלחמה איז אבער א גאנץ אנדערער, מיליאנען יונגע לייט וועלכע זיינען אוועק צום שלאכטפעלד, האבען מיטגענומען אהין אויף זייער יונגענד און זייער געלעבט טער.

די טרענטשעס זיינען פול מיט געזונ־טען הומאר, עס לאכען אפילו די שווער פערוואונדעטע אין זייערע האספיטעלער. בען פון א סאלדאט איז געשריי־בען פון אלעס וועגען טויט", שרייבט א סאלדאט.

„ווען מיר וואלטען ניט געפונען קיין טויזענדער וועגען ווי אזוי צו מאכען זיך פלאצען פון געלעכטער, וואלטען מיר בע דארפט אויסגעהן פון שרעק אין צער", שרייבט א צווייטער.

פון דער מינוט וואס א סאלדאט טרעט אריין אין דער ארמיי לערענט ער זיך אויס צו קוקען אויף מלחמה ווי אויף א „דזשאב, וועלכען ער דארף דורכפיהרען. בלויז א קליינע צאהל לאזען זיך בעהערשען פון זייער „דזשאב", אזעלכע ריהרען זיך פון זיינען, ווערען קראנק פון שרעק און שטארבען פון „נארסאליא" — א נייע מלחמה קראנקהייט, וואס קומט פון זעהן ווכט, פון בענקשאפט נאך דער היים, און נאך דער פערלוירענער סביבה.

אזעלכע זיינען אבער א גאנץ קליינע אונבעדייטענדע מינאריטעט. די גרוי־סע מעהרהייט פון דער ארמיי פיהרט א רוישיגען לעבען, שפיעלט „פוטבאל" ארום די טרענטשעס פון שונא און פייפט פרעהליכע ליעדער, מארשירענדיג צו אן אטאקע.

טשארלי טשאפלין וואלט געקענט אנפילען דעם גרעסטען האל מיט סאלדא טען וואס דארפען מיט א שטונדע שפע־טער גיהן אין דער ערשטער ליניע טרענ־טשעס. דער איידישער קאמיקער הערי לאודער האט געמוזט דורך דער צייט פון זיין בעזוך אויף'ן ענגלישען פראנט צו גיהן נאהענט צו דער ערשטער ליניע טרענטשעס זיינען זיינע ליעדער פאר די סאלדאטען וועלכע מען האט ניט געקענט ערלויבען צו גיהן איהם הערען און דיא גרויסע האלס פון דער י. מ. ק. א. און אויף'ן פרייען פעלד וואו ער האט ארום געזאמעלט צעהנדליגע טויזענדער וועלכע האבען א שטונדע שפעטער זיך בעדארפט בענגענען אויג אויף אויג מיט דעם טויט.

די דריי מיט א האלבען יאהר מלחמה האבען געשאפען א גרויסען און אריגינעלען קריעגס הומאר וואס אין צוואוואדפען איבער די הונדערטער צייט־טונגען וואס ווערען געדרוקט אויף דעם שלאכט פעלד און אין די טויזענדער בי־כער וואס ווערען געדרוקט אין אלע שפראכ־כען פון סאלדאטען וואס קעהרען זיך צוריק פון פראנט.

דער בעסטער מלחמה הומאר אזוי ווי די בעסטע פאלקס ליעדער געהען בלויז פון מויל צו מויל, און ווערען נאכן אפט פערלארען מיט זייער לעצטען דערצעה־לער.

דער בריטישער מוזעאום אין לאנדאן זאמעלט איצט א קאלעקציע פון צייטונ־גען, ביכער און אנדערע אויסגאבען וואס האבען א שייכות צו דער מלחמה, דארט ווערט אהן צווייפעל זיין אן איצר פון מלחמה הומאר. נאך גרעסערע אוצרות וועלען אבער פערבלייבען אויף אויביג פערזיעגעלט צווישען די ווענט פון די אונ־טער ערדישע קאזאמעטען, וואו פיעלע קלוגע ווערטער און איינפעלע זיינען אר־בערגעריסען געווארען פון טויט אין מיט־טען פון זייער דערצעהלען.

איינער אזא מערקווירדיגער זשורנאל פון מלחמה הומאר איז צו מיר אריינגע־פאלען אין זדי הענד, דאס איז דיא „ווייפערס טיימס", א בלאט וואס איז געשריבען, געזעצט און געדרוקט גע־וואָרען אין די פראנצויזישע טרענטשעס. דער דעדאקטאר פערשפרעכט אין זיין ערשטען נומער, אז דער „זשורנאל" וועט זיין א וועכענטליכער, אבער אין צוויי־טען נומער וועלכער איז ערשיענען פונקט זעקס וואכען נאך דעם ערשטען ענטשיי־דיגט זיך דער רעדאקטאר פארוואס ער האט זיין וואָרט ניט געקענט האלטען, ווייל פריטץ — די דייטשען — האבען מכבד געווען זיין רעדאקציע מיט א בע־זוך פון זייערע פרייליינס — באמבעס — און זיין גאנצע דרוקערייי איז צוריסען גע־וואָרען אויף שטיקער דאס אלעס ווערט דערצעהלט מיט אזוי פיעל גוט־מוטהיגען הומאר וואס מאכט אויך האר־ציג לאכען.

איין עדיטאריעל הויבט זיך דארט אן: „די מלחמה, וועלכע לויט מיר הערען, געהט איצט אן אין אייראפא". . . .

אדער א פארדרעדע איבערן ענגלישען קריעגס עקספערט הילואר בעלאק.

„עס איז קיין צווייפעל ניט אז מיר וועלען די דייטשען זעהר שנעל בעזיעגען דאס איז ניט קיין השערה נור א מאר־טעמאטישער חשבון. די דייטשען האָ־בען געהאט צוועלף מיליאָן סאלדאטען, אכט מיליאָן זיינען דערהרגעט, בלייבט אלזא פיער מיליאָן, פון די פיער מיליאָן זיינען 2,500,000 אונפעהיג צום דיענסט בלייבט אלזאָ א האלבער מיליאָן, פון זיי זיינען 490,000 פערנומען אויף דעם מזרח פראָנט, פון די איבעררעסיגע 10 טויזענד זיינען 9984 געגעראלען און דער שטאב בלייבט אלזאָ געגען אונז סך הכל 16 דייטשען, וועלען זיי דען קענען איהסהאלטען אונזערע גרויסע אטאקעס ווען עס וועט אנקומען אונזער נייער רע־זערוו צוזאמען מיט דעם פון אונזערע עליים ?" . . .

דאס אינטערעסאנטסטע אבער מיט דעם מלחמה הומאר איז, וואס ער לאזט ענטדעקען זאגאר דעם נאציאנאלען כאר־אקטער פון די סאלדאטען וועלכע שאר־פען איהם.

אויף'ן פראנצויזישען פראָנט וואו אידישע סאלדאטען ווערען בטל בשישים צווישען זייערע ניט אידישע חברים, האָ־בען זיי געשאפען צווישען זיך א הומאָ־ריסטישען העבערעאישען ווערטער בוך, וואס ניט איבער זייער מיינונג ווענען זאכען און פאסירונגען.

גנב — הייסען אויף זייער שפראך די נייטראלע סקאנדינאוויש לענדער וועלכע פערנעהמען זיך מיט קאנטרא־באנדע קיין דייטשלאנד.

מזל — איז ביי זיי עקזעמפשאן פון דיענסט

הוצפה — א צעפעלין.

המור — א מיליטערישער עקס־פערט.

שקר — א דייטשער אפיציעלער בעריכט.

די אויבענגעראכטע ווערטער זיינען בלויז א טהייל פון זייער ווערטער בוך, וואס איז ניט לאנג צוריק פערעפענט־ליכט געווארען אין א פראנצויזישער ציווטונג.

איז די אמעריקאנער קעמפס האבען אויף די אידישע סאלדאטען צווישען זיך אועלכע ווערטלאך וואס זיינען פרעמד פון דער השגה פון ניט־אידישען סאלד־דאט.

אין קעמפ אפטאן איז מיר אויסגע־קומען צו הערען פון אידישע סאלדאטען וועגען א זדוי באטאליאן.

דאס איז דער באטאליאן פון מאשין־ביקסען וועלכער איז אלעמאל אויף דעם ערשטען פייער.

דעם אידישען מלחמה הומאר אין דער אמעריקאנער פרעסע האט אויפגע־כאפט דער פאפולערע אידישער קאר־טוניסט הירשפעלד פון הויסט'ס צייטונ־גען. אין זיין טעגליכען פיטשור „איי־בי דהי איידזשענט" דעקט ער אויף פיע לע קאמישע זייטען פון זיין אידישען העלד אין מלחמה.

זיין אונצווייפעלהאפטען פאטריא־טיזם, זיין אפטע פחדנות, זיין זוכען דערווייל צו כאפען א „קאנטראקטעל" ביי דער רעגיערונג און זיין אפפערען פון זעגליכע אינטערעסען צוליעב אנקעל סעם, די אלע אמת אידישע שטריכען ניט הירשפעלד אויף זיין געזעהנליכען שארזשירטען אופן מיט זיין בעל־חביתי־שען נעמיטליכען הומאר.

דער מעהרסטער אידישער מלחמה הו מאר ווערט אבער ניט געשריבען מיט'ן פען אדער פינזעל, נור ער ווערט טעגליך געשאפען פון אונזערע באיס אין דער ארמיי.

צום דייטליכען ווייזען ער זיך ארויס אין אזעלכע ערטער וואו אידישע סאלדאט טען זיינען אין מעהר צאהל. דער ענגליש אידישער יהודה רעגימענט וואס איז צוזאמענגעשטעלט געווארען אויס־שליסליך פון די איינגעוואנדערטע רוים־שע אידען אין ענגלאנד, האט צו זיין קרעדיט א היבש ביסעל עכט אידישען הומאר, דורך וועלכע עס לייכט זיך דורך אידישע חריפות און פלפול.

אן ענגלישער אפיציער וועלכער האט געוואלט אויספרובירען די ראיה פון א יהודה־סאלדאט, האט דערזעהן פון א ווייטע שטרעקע אנקומענדיג צוויי סאלדא טען. ווייזט ער ער דעם אידישען סאל־דאט מיט דעם פינגער אין יענער ריכ־טונג און פרעגט איהם: וואס זעהסט דו?

„איך זעה א סאלדאט מיט אן אפי־ציער אנקומען אהער", ענטפערט איהם דער סאלדאט.

דער אפיציער איז געבליבען פערוואונ־דערט ווי אזוי קען דער אידישער סאל־דאט אינטערשיערען צווישען א סאלדאט און אפיציער אויף אזא ווייטע שטרעקע ווען ביידע געהען גלייך געקליידעט אין קהאקי. ער האט געפרעגט דעם אידי־שען סאלדאט פון וואנען ער נעהמט דאס אז איינער איז א סאלדאט און דער צווייטער זאג אפע עת.

„א פשוטער שכל" האט איהם דער איד געענטפערט, „איינער געהט מיט פעקלאך און דער אנדערער מיט לעדיגע הענד ווען זיי וואלטען ביידע געווען סאל־דאטען, וואלט איהם יענער נעהאלפען טראגען די פעקלאך . . .

אדער א אידישער סאלדאט וועלכער איז געווען צוויי טעג אין קעמפ בעקלאגט זיך, אז מען האט איהם שוין דריי טעג ניט געגעבען עסען.

„וואס הייסט דו ביזט ערשט דאך צוויי טעג אין קעמפ" טענהט צו איהם דער פאציער.

יא, אבער איך האב ניט געגעסען ניט געכטען, ניט היינט און ניט מארגען" ענטפערט איהם אויף'ן שטעל דער סאל־דאט און ביידע לאכען.

אויפ'ז אידישען ביכער און צייטונגס מארק

פון א. ר.

די לענדער פון צפון אייראפא, דיא סקאנדינאווישע לענדער, האבען ביז לעצטענס געשפיעלט א גאנץ קנאפע ראָליע אינ'ם אייראפעאישען און וועלט־ליכען קאָנצערט, און ערשט נאך'ן מלחמה אויסברוך, האבען זיי דורך זייער נייטראליטעט אָנגעהויבען פערנעהמען אן אויבען־אָן.

נאך א קלענערע בעדייטונג האבען דיעזע לענדער געהאט אינ'ם אידישען לעבען, ווענען ראָטערדאם האט מען נאך אמאָל געשמועסט, צוליעב דעם וואס נאך ראָטערדאם פלעגט זיך ציהען דער עמיגראציאָנס שטראם, ניט חלילה דאָרטען צו בלייבען, נאר אויף צו נעה־מען דאָרטען א שיף צו דעם גאָלדענעם לאנד. די איבריגע פלעצער האבען אָבער קיין ראָליע ניט געשפיעלט, דיא אידישע קהלות דאָרטען זיינען געווען אונבעדייטענד און נעקוקט האט מען אויף דעם צפון־אייראָפעאישען אידענ־טהום, ווו אויף א טהייל, וואס האלט ביים פערשווינדען ווערען, און וואס געהט אונטער. ווי אן אטראפירטער גליעד, דורך געמישטער הייראטה און אנדערע אסימילאציאָנס מיטלען.

האט אָבער די מלחמה אויסגעבראָ־כען און די שטעדט פון דיעזע נייטראלע לענדער, האבען אָנגעהויבען צו וואקסען אין בעדייטונג, און מיט דעם אויך די אידישע קהלות דאָרטען, וועלכע זיינען שטארק אויסגעוואקסען צוליעב די פיע לע עקאָנאָמישע סבות און בעזונדערס איז געוואקסען קאָפּענהאגען און איהר קהלה.

און דאָ איז ענטשטאנען דאס וואס עס פאסירט אין יעדער נייער קהלה, די אלטע איינגעזעסענע, די תושבים, ווילען ניט אנערקענען די נייע, די רוטישע אידען וועלכע האבען זיך דאָרטען לעע־טענס בעזעצט, און אלס א רעזולטאט קומט דאָרטען יעצט פאר דער קאמף צווי שען דעם קאָפּענהאגענער „ראין און אפ טאון".

א קליינע בראשורע „די אידען אין קאָפּענהאגען" פערשריבען פון דעם בע־קאנטען פובליציסט וולאדימיר גראסמאן דערצעהלט אינו זעהר פיעל וועגען דער געשיכטע פון די קאָפּענהאגענער אידען און די פאסירונגען ארום וועלכע דער קאמפף דרעהט זיך דאָרטען.

לויט גראָסמאנס ווערטער, געפינען זיך יעצט אין קאָפּענהאגען צוויי סאָר־טען אידען, די ערשטע — עמיגראנ־טען פון 17—18־טען יאָהרהונדערט, וועלכע רופען זיך יעצט שוין אָן דענישע אידען, און די צווייטע — די אידישע עמיגראנטען פון 19—20־טען יאָהרהונ־דערט.

און נאך א זאך.

צו דער צייט, ווען די צאָהל פון די דענישע אידען, האלט אין פערקלע־נערט ווערען, וואקסט אָבער די צאָהל פון די רוסישע אודען, — און בעזאָנדערס איז עס אויסגעוואקסען אין די מלחמה יאָה־רען, צווייטענס, איז אויף די בעשעפ־טיגונג אן אנדערע. די רוסישע אידען פערנעהמען זיך הויפטזעכליך מיט אר־בייט און מלאכה, די דענישע אידען, פערקעהרט, זענען בעשעפטיגט אין האנדעל.

ניט ארום דעם קומט אבער פאר דער קאמף, דער קאמף קומט הויפטזעכליך פאר ארום דעם קהלה לעבען.

כדי צו זיין א מיטגליעד פון דער אידישער געמיינדע, דארף מען איינצאָה־לען 44 קראָהנען איינטריטס־געלד, א זאך וואָס קיין ארבייטער קען עס ניט בעזייי־זען.

אידען, וואָס האבען זיך אמאָל בענוצט מיט שטיצע, קענען קיין מיטגליעדער פון דער געמיינדע ניט ווערען.

אזעלכע און עהנליכע תקנות האט די קאָפּענהאגענער אידישע געמיינדע, און זיי בעצוועקען איינס, אויסצושליסען די רוסישע אידען פון דעם געמיינדע לעבען.

און דער קאמף איז ענטשטאנען. די רוסישע אידען פאָדערען, לויט גראָסמאנס ווערטער, אז מען זאָל ענדערען די תקנות, פערקלענערען די אבצאָהלונגען, און בכלל לייכטער מאכען דאָס אריינטרעטען אין דער קהלה.

„סרנא דארעא חד הוא" — איבע־ראל האבען מיר צו טהאָן מיט דעם אפ־טאון.

אינטערעסירט זיך ווער מיט דער געשיכטע פון די אידען אין קאָפּענהאגען איז גראָסמאנס ביכעל אויסגעצייכענט פאר דיעזען צוועק.

* * *

„פאָאלע זייאָניזם" געשריבען פון פראָפעסאָר ח. פיינמאן און י. זאר, איז אן ענגליש ביכעל, וועלכען די אמעריקאנער פועלי ציון האבען לעצטענס ארויסגעגע־בען מיט'ן צוועק צו בעקענען די ענגליש־לעזענדע מיט'ן פועלי ציונים.

חויז דעם אלגעמיינעם איבערבליק, זענען אין ביכעל אויך פאראן די פראגע־מען פון די אמעריקאנער פועלי ציון, אריץ ישראל פ. צ. החלוץ, אחוה און פאלעס־טינא ארבייטער פאנד.

* * *

די „זייאָן קאמאנוועלטה" האט ארויסגעגעבען צוויי נייע בראשורען בע־גלייט פון א מאפע פון ארץ ישראל.

דער נאכט שומר

פון ל. בערקאוויטש

צינד איך אין מיין לאמפ דעם קנויט
געה איך אין די נאסען ברייט
זוכענדיג אין טיעפער נאכט
האט וואו עמיץ אויפגעוואכט ?
ביי די לאדענס צוגעשפארט
שטעה איך טראכטענדיג און ווארט...,

ערגעץ האט א האהן געקרעהט
האט די שטאדט זיך אומגעדרעהט
ווידער אויף דער רעכטער זייט
ס'האט אן אלטען טרוים פארזייט
פלוצלינג שלאגט א צווייטער שעה
ווערט דער הימעל העלער גראה....

הינטער'ן קלויסטער פון דער ווייט
עמיץ פאהרט דארט, עמיץ רייט
נור דאס שטעדטיל אויסגעשפיעלט
ליעגט אין טיעפען שלאף געהילט
צי איך טראכט, צו איך זאג
א גוטע נאכט — א גוטען טאג ? ...

פריהלינג

פון י. י. סינגאל

דער פריהלינג געלאכט האט דורכ'ן פענסטער
דער פריהלינג געלאכט האט, געפוועלט,
רובזיגט אזוי ליעב מיר אין פריהלינג
ווייל דו ביזט די זון פון מיין וועלט.

ווען כ'האב געוויינט, האסט הארציג
צו מיר, ווי א שוועסטער גערעדט,
האסט אבגעווישט מיינע טרעהרען
געזעסען מיט מיר אזוי שפעט...

און ווען איך בין איינגעשלאפען
האסטו אזוי טריי מיך בעוואכט
ווער האט נאך געפיהלט אזוי אמת
ווי די מיין פארלאָרענע שלאכט...

ווער האט נאך געפיהלט אזוי אמת
מיין הארץ, מיין צעווערמאגט הארץ,
דו האסט ווי א זון העל פערטיעפט
מיין הימעל וואס איז געווען שווארץ....

מיין יום טוב

פון א. מ. צימערמאן

עס איז ביי מיר, א יום טוב היינט
מיין געליעבטע, זי דארף קומען, —
כ'האב מיין צימער אויסגעפוצט
ו'געשטעלט פרישע בלומען....

כ'וועל היינט ניט שעמעווידיג זיין
כ'וועל איהר מיין טייער לעבען ;
מיין געליעבטע, וועל איך היינט
דעם ערשטען קוש געבען.....

און טרוימען, וועלען מיר
פון א „צוקונפט" א שעהנע —
וואו ס'וועלען לעבען זיך ניט —
צוויי נשמות ריינע....

דעם לעזערס ווינקעל

ווערטהער הער רעדאקטאר

ערלויבט מיר עטוואס פלאן אין איי־ער ווערטהער צייטונג מיטצוטהיילען אז ניט די ציוניסטישע ארגאניזאציעס אין אמעריקא און ניט די ציוניסטישע פערע־רעצע יענען דירעקט אדער אונדירעקט פאראינטערעסירט אי. וועלכע עס איז מו־אווינג פיקטשור פארשלעגע.

מיר נעפינען פאר נויטיג צו מאכען די ראזיגע מיט טהיילונג ווייל אין איינ־יג צייטונגען אין די פאראייניגטע שטאא־טען און קענעדע איז ערשינען א סטייט־מענט אז די פערעראציע פון די אמערי־קאנער ציוניסטישע סאסייעטיס וועלען אין גיכען פרעזענטירען א מוואווינג פיק־טשור פארשטעלונג מיט'ן נאמען "דזשוי־דאריעל" דער סטייטמענט זאגט ווייטער אז דאס ווערט געמאכט פון דער פערערא־ציע פאר'ן בענעפיט פונ'ם גאולה פאנד.

מיר ווילען קאטעגאריש ערקלעה־רען אז די ציוניסטישע ארגאניזאציעס פון אמעריקא האבען זיך ענטזאגט צו גע־בען זייער צושטימונג צו אזא פארשטע־לונג און האבען זיך ענטזאגט צו מאכען אן אגרימענט מיט די פראדוצירער דערפון

דער דאזיגער סטייטמענט ווערט ניט געמאכט מיט'ן צוועק צו דיסקרעדי־טירען די פארשטעלונג נאר צו מאכען קלאהר צום ברייטען עולם אז די אונטער נעהמונג איז א דורכאויס פריוואטע מיט וועלכער די ציוניסטישע ארגאניזאציעס פון אמעריקא האבען גארנישט צו טהון.

אייער זעהר ערגעבענער
א. ה. פראמענסאן

פובליסיטי דירעקטאר פאר די ציו־ניסטישע ארגאניזאציעס פון אמעריקא.

פיעלע אידען האבען אמאל געוואוינט אין ארמעניען

דאס לאנד ארמעניען ליגט אין קליין אזיען. אמאל איז עס געווען א זעהר גרויס קעניגרייך פאר זיך. היינט איז עס צוטהיילט צווישען רוסלאנד, טערקיי און פערזיען. אמאל האבען דארט אויך גע־לעבט פיעלע אידען און זיי האבען דארט געהאט גרויסע ישיבות און שולען.

זייט דעם יאהר 1828, ווען רוסלאנד האט אנגעהויבען דארט א פוס אריינצו־שטעלען, האבען זיך אנגעפאנגען אונ־טערדריקונגען און פערפאלגונגען נעגען די ארמעניער. נאך גרעסערע פערפאלגונגען און רצחות לייגדען די ארמעניער פון בי טערקען און קורדען.

איז אויפגעשטאנען אויף אזא ווייטע שטרעקע ווען ביידע געהען גלייך געקליידעט אין קהאקי. ער האט געפרעגט דעם אידי־שען סאלדאט פון וואנען ער נעהמט דאס אז איינער איז א סאלדאט און דער צווייטער זאג אפע עת.

„א פשוטער שכל" האט איהם דער איד געענטפערט, „איינער געהט מיט פעקלאך און דער אנדערער מיט לעדיגע הענד ווען זיי וואלטען ביידע געווען סאל־דאטען, וואלט איהם יענער נעהאלפען טראגען די פעקלאך . . .

אדער א אידישער סאלדאט וועלכער איז געווען צוויי טעג אין קעמפ בעקלאגט זיך, אז מען האט איהם שוין דריי טעג ניט געגעבען עסען.

„וואס הייסט דו ביזט ערשט דאך צוויי טעג אין קעמפ" טענהט צו איהם דער פאציער.

יא, אבער איך האב ניט געגעסען ניט געכטען, ניט היינט און ניט מארגען" ענטפערט איהם אויף'ן שטעל דער סאל־דאט און ביידע לאכען.

THE O'KEEFE BREWERY CO. TORONTO LIMITED
IMPERIAL